

Ступак Діана Сергіївна

здобувач вищої освіти
навчально-наукового інституту
права та психології НАВС

Науковий керівник:

Ганна СТЕПАНОВА

професор кафедри кримінальної
юстиції навчально-наукового
інституту права та психології
НАВС, кандидат юридичних наук,
доцент

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПІЛОТНОГО ЛІТАЛЬНОГО АПАРАТУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Після початку повномасштабного вторгнення країни агресора на територію України, набуло актуальності використання безпілотних літальних апаратів військовослужбовцями, а після й органами Національної поліції України, через їхню ефективність при проведенні слідчих (розшукових) дій.

Огляд місця події є першочерговою та невідкладною слідчою дією, яка направлена на пошук, виявлення, вилучення та фіксацію слідів кримінального правопорушення.

Відповідно до частини 7 статті 237 Кримінального процесуального кодексу України, при огляді слідчий, прокурор або за їх дорученням залучений спеціаліст, має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження [1].

Відповідно до Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України №1026 від 18.12.2018 року, безпілотний літальний апарат – це повітряне судно, яке призначене для виконання польоту без пілота на борту, керування польотом якого і контроль за яким здійснюються за допомогою спеціальної станції керування, що розташована поза повітряним судном [2].

Оскільки безпілотний літальний апарат є технічним засобом, спорядженим фото-, відеокамерою для фіксації та дослідження місця події, то для його ефективного застосування потрібні спеціальні знання в галузі техніки щодо принципів роботи, складових технічного засобу та механізму роботи, навички управління самим безпілотним літальним апаратом. Також, для ефективного застосування, потрібно мати спеціальні криміналістичні знання, зокрема видів та методів фото-, відео-, аерозйомки [3, с.20].

Слід звернути увагу на те, що застосування технічних засобів фото-, відеозапису та кінозйомки під час використання безпілотних літальних апаратів повинно здійснюватися з дотриманням вимог Кримінального процесуального

кодексу України. З огляду на те, що зазначені технічні засоби є важливими елементами у процесі фіксації доказів, тому їх застосування вимагає неухильного дотримання встановлених процесуальних норм.

Наразі дуже часто огляд місця події здійснюється через авіаційні, ракетні удари, артилерійські обстріли, а також обстріли ударними безпілотними літальними апаратами. За допомогою безпілотних літальних апаратів, поліцейські мають змогу зафіксувати, під час цих оглядів, руйнування та/або пошкодження цивільної, критичної інфраструктури, наявність потерпілих або загиблих серед населення, вирви, які утворилися внаслідок влучання [4, с.170].

До ключових переваг застосування безпілотних літальних апаратів під час огляду місця події належать:

- можливість охоплення значної площі місцевості;
- забезпечення високої якості фіксації обстановки;
- доступ до важкодоступних або небезпечних ділянок місця події;
- зменшення впливу людського фактору та суб'єктивних помилок;
- підвищення точності реконструкції події шляхом створення 3D-моделей та картографічних схем.

Разом із тим застосування безпілотних літальних апаратів передбачає врахування низки обмежень та правил. Зокрема, необхідно забезпечити збереження слідової інформації, уникати створення безпілотними літальними апаратами повітряного потоку, який може порушити мікросліди, а також дотримуватися вимог щодо безпеки та правил польотів.

Отже, безпілотні літальні апарати є ефективними високотехнологічними засобами отримання інформації, які дають змогу на безпечній дистанції здійснювати багаторакурсну фіксацію місця події, включно з випадками роботи у небезпечних або складних умовах, наприклад, в зонах бойових дій, техногенних аварій. Застосування цих засобів сприяє підвищенню результативності огляду місця події, а також істотно зменшує ризики для учасників слідчо-оперативної групи. Однак безпілотні літальні апарати не можуть повністю замінити собою традиційні засоби фіксування інформації, проте можуть допомогти слідчому отримати нову інформацію, в якості додаткового засобу фіксації.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI / *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 21.11.2025).

2. Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 № 1026 / *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-19#Text> (дата звернення 21.11.2025).

3. Використання безпілотних літальних апаратів під час огляду місця події : метод. рекомендації / кол. авторів : А. В. Захарко, І. В. Пиріг, В. Д.

Поливанюк, Д. Б. Санакоєв. Дніпро : Дніпровський державний університет внутрішніх справ, 2024. 32 с. (дата звернення 21.11.2025).

4. Корнієнко В.В., Савчук Т.І. Тактичні особливості проведення огляду місця події в умовах ведення бойових дій. *Збірник наукових праць «Вісник кримінологічної асоціації України»*. 2023. №2 (29). С. 167-179.

Церкуник Людмила Василівна

аспірант Національна академія внутрішніх справ

Навчальний керівник:

Галаган Олександр Іванович

професор кафедри кримінальної

юстиції навчально-наукового

інституту права та психології НАВС,

кандидат юридичних наук, професор

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ НЕПОВНОЛІТНІХ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У своїй практиці Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) виходячи з принципу найкращих інтересів дитини наголошує на особливих процесуальних гарантіях та праві на ефективний захист неповнолітніх.

В кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх право на захист є обов'язковим. Неповнолітній має право на адвоката, якого може залучити як самостійно, так і через систему безоплатної правничої допомоги. Органи досудового розслідування та суди повинні безумовно забезпечувати дотримання цього права.

ЄСПЛ, ґрунтуючись на ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та міжнародних стандартах (таких як "Пекінські правила" ООН), встановив чіткі вимоги щодо обов'язкового права на правничу допомогу (адвоката) для неповнолітніх в кримінальних провадженнях.

Одним із аспектів такого права є доступ до адвоката з першого контакту, зокрема рішенням ЄСПЛ у справі "Салдуз проти Туреччини" (*Salduz v. Turkey*) закріплено принцип негайного доступу неповнолітнього до адвоката з першого моменту затримання або допиту в поліції, а також те, що консультації з адвокатом мають бути конфіденційними.

Якщо свідчення, отримані від неповнолітнього під час допиту без участі адвоката, використовуються для його засудження, це в принципі призводить до безповоротного порушення права на справедливий судовий розгляд загалом.

В цілому органи досудового розслідування, судді, дотримуються вимог щодо забезпечення неповнолітнім права на захист, у тому числі шляхом залучення захисників для надання кваліфікованої правничої допомоги як під час досудового розслідування, так і під час судового провадження з моменту встановлення факту про те, що кримінальне правопорушення вчинено неповнолітнім.

Разом з тим, окремі проблемні питання забезпечення права неповнолітніх